INSCRIPŢII ŞI ÎNSEMNĂRI DE LA MÂNĂSTIREA JITIANU

Rasofor CALINIC PETCU*

1. Pe o Evanghelie (Snagov, 1697) [1]:

Această sfăntă Evanghielie iaste a sf[i]ntei mănăstirii Jătiianulŭ, ş'au legat-o Sfinţiia Sa părintele ig[u]m[enŭ] chirŭ Ananiia. Oc[tombrie] 24 dn[i], leat 7233 [1724].

Despre egumenul Anania mai ştim că, la 16 iulie 1723, semna alături de alţi martori diata lui Manta Câmpineanu din Craiova, căruia îi era duhovnic[2].

2. Pe o placă de mormânt (fig.1):

AICEA SUPTŬ ACEASTĂ PIATRĂ SĂ ODIHNESCŬ O[A]SELE ROBULUI [LUI] D[U]MN[E]ZEU JUPAN LUCĂI CUPEŢŬ LA... ROBULUI LUI D[U]MNEZEU ŞTEFANŬ SĂ... 7241 (1732-1733)

Placa este din gresie nisipoasă şi se păstrează în pronaosul bisericii mânăstirii, în partea dreaptă, fiind într-o stare de conservare bună. Prezintă pe margini un chenar decorat cu motive vegetale şi florale în relief, pe alocuri spart. Inscripţia este în limba română, cu caractere chirilice. Câteva litere sunt ilizibile. Dimensiuni: 165/67 cm.

3. Pe o cruce[3] (fig. 2):

- pe faţa principală: *ACEASTĂ SFĂNTĂ ŞI DUMNEZEIASCĂ CRUCE RĂDICATA ROBUL LUI DUMNEZEU MARTIN PETRARU ...*
- pe laterala de sud: *ION, ŞTEFANA, COSTANDIN, DOBRIŢA LEAT 7245* (1736/1737)
- pe laterala de nord: *ACEASTĂ SFĂNTĂ CRUCE RĂDICATU-S-AU LA MORMĂNTUL LUI MARTIN DUMITRU ...*

Crucea se aflǎ în curtea mânăstirii şi a fost adusă de la Tg. Jiu, cu decenii în urmă, de Pr. Dumitru Bălaşa, pentru a îmbogăţi Colecţia de obiecte bisericeşti a Arhiepiscopiei Craiovei, care se afla atunci la Mânăstirea Jitianu. Este o cruce funerară, pe care meşterul pietrar Martin şi-a cioplit-o încă din timpul vieţii. Faţa principală se remarcă printr-o bogată ornamentaţie sculptată. Iniţialele IC XC încadrează o rozetă înconjurată de un motiv zimţat, în jurul căruia se aflǎ iniţialele celor patru evanghelişti. Dimensiuni: înălţimea este de 125 cm, deschiderea braţelor de 66 cm, iar grosimea de 19 cm.

Tot pentru Colecţia de obiecte bisericeşti a Arhiepiscopiei Craiovei au mai fost aduse în curtea mânăstirii câteva cruci şi monumente funerare din calcar, cu inscripţii

* Mânăstirea Jitianu (Dolj); calinicpetcu@gmail.com

[1] Nicolae Iorga, *Inscripţii din bisericile României, Vol. II,* Bucureşti, 1908, p. 327. După cum spune şi însemnarea, Evanghelia a aparţinut Mânăstirii Jitianu, însă împrejurări necunoscute au făcut ca ea să ajungă în biblioteca Episcopiei Râmnicului. Nu am putut verifica dacă această carte mai există, întrucât la data întocmirii acestui material, biblioteca Arhiepiscopiei Râmnicului se afla în proces de reorganizare.

[2] Nicolae Iorga, *Studii şi documente cu privire la istoria românilor*, Vol. V, partea I, Bucureşti, 1903, p. 316.

[3] Textul este redat aici după Prof. Gh. Rădulescu (*Două cruci de piatră din municipiul Craiova,* în *Mitropolia Olteniei*, anul XXX, nr. 1-3, ianuarie – martie 1978, p. 153), din cauză că inscripţia de pe cruce este foarte degradată. Din acelaşi motiv, nu am putut verifica dacă nu cumva numele meşterului este *Marin,* nu *Martin.*

incizate ale numelor celor decedați, dintre care amintim: *STANA, IOAN, MARIA, FRUSINA, ILIE, MIHAI, FLOREA, NICOLA, MITRA, IVANCEA, TEODOR, VICTORA*. Pe fața principală a fiecărei piese sunt sculptate în relief cruci de diferite forme și dimensiuni. Datează din secolul al XIX-lea și provin din zona Bechetului (Dolj).

4. Pe o icoană de argint[4] (fig. 3):

1795 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 20

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΘΙΟΝ ΚΕ ΙΕΡΟΝ ΕΥΑΝΓΓΕΛΙΟΝ ΕΥΠΡΕΠΗΕΘΗ ΚΕ ΕΝΚΟΣΜΗΘΗ ΔΙΕΞΟΔΟΝ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΟΤΑΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΟΥΛΟΥ ΚΥΡ ΑΝΘΗΜΟΥ ΚΕ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΖΗΤΙΑΝΟΥ ΚΕ ΑΦΙΡΟΘΗ ΤΗΛΥ ΤΗ ΜΟΝΗ.

Icoana are formă romboidală și îl reprezintă pe Sf. Dimitrie, ocrotitorul Mânăstirii Jitianu, șezând pe tron și cu lancea în mână. Sub icoană se află inscripția în limba greacă, din care rezultă că această piesă a făcut parte din ferecătura unei Evanghelii, ce a fost dăruită Mânăstirii Jitianu de către egumenul Antim, în 1795. Este unul din cele 18 obiecte luate de Ștefan Ciuceanu de la biserica Mânăstirii Jitianu în 1912 și duse la Muzeul Aman din Craiova. În prezent, se află la Muzeul Olteniei din Craiova.

5. Pe o altă placă de mormânt (fig. 4):

SUPTŬ ACEASTĂ PIATRĂ SĂ ODIHNESCŬ OASĂLE RĂPOSATEI ROABEI LUI DUMNEZEU JUPĂNIASĂI PĂUNEI DINŬ CETATIA SILIVRIA, CE AU FOSTŬ MAICĂ PĂRINTELUI ANTHIMŬ ARHIMANDRITŬ OT SFĂNTU PAVELŬ, AFLĂNDU-SE EGUMENŬ LA ACEASTĂ SFĂNTĂ MĂNĂSTIRE JITIIANU. ȘI CINE VA CETI SĂ ZICĂ DUMNEZEU SĂ O IARTE. 1797 DECHIEMVRIE 19.

ΕΝΘΑΔ ΥΠΝΩΤΕ ΜΗ ΜΗΤΗΡ ΥΠΝΟV
ΑΛΛΟΙ ΟΙΚΑΙ ΥΠΝΩΣΕΙ ΕΩΣ ΑΥΤΗΝ ΕΞΕΓΑΙΡΕΙ ΤΟ ΘΕΙΟΝ
ΠΑΓΩΝΑΝ ΕΚ ΠΟΛΕΩΣ ΣΥΛΗΒΡΙΑΣ ΕΛΘΟΥΣΑ
ΕΙΣ ΚΡΑΓΙΩΒΑΝ ΜΕΤΗΛΛΑΞΕΝ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΓΑΡ ΟΙΚΟΥΣΑ
ΕΥΞΑΣΘΑΙ ΔΕΘΤΑΙ ΘΕΩ ΟΠΟΣ ΣΥΓΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΕΝ ΧΩΡΑ ΖΩΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΗΝ ΚΑΙ ΕΝ ΔΙΚΑΙΩΝΤΑΞΕΙ
ΠΑΡΟΡΩΝΟΣΑ Η ΜΑΡΤΕΝ ΕΝ ΓΝΩΣΕΙ Η ΑΓΝΟΙΑ
ΚΑΤΑ ΝΟΥΝ Η ΔΙΑΝΟΙΑΝ ΗΣ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΓΑΡ ΟΙΚΙΑΝ
1797 ΔΕΚΙΕΜΒΡ. 19

Placa se găsește în pronaosul bisericii, în partea dreaptă. Este din gresie nisipoasă și se află într-o stare de conservare bună. Chenarul ce încadrează inscripția este decorat cu împletituri de vrejuri, frunze și flori executate în relief. În centrul chenarului de pe latura superioară a piesei este reliefată o cruce înscrisă în cerc. Placa are formă trapezoidală, partea superioară fiind mai lată decât cea inferioară. Are lungimea de 165 cm și lățimea de 78 cm în partea de sus și 70 cm în partea de sus. Jumătate din inscripție este în limba română, cu caractere chirilice, iar jumătate în limba greacă.

[4] Textul inscripției a mai fost publicat, dar incomplet, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915*, București, 1916, p. 155 și în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul XXVII, fasc. 81, 1934, p. 103.

Inscripția în limba greacă ar avea următorul înțeles[5]:
Sub aceasta își doarme somnul mama.
Alți casnici de până la ea dorm împreună cu mătușa
Păuna, venită din cetatea Silivria
în Craiova, mutați de la viață
după cum a rânduit Dumnezeu în dragostea (milostivirea) Sa,
în ținutul celor vii și pe aceasta a așezat-o de-a dreapta Sa.
Această piatră stă mărturie întru știință și întru neștiință,
spre cunoașterea și aducerea aminte despre aceasta casnicilor (urmașilor) ei.
1797 decembrie 19

***

Cele două plăci de mormânt din pronaos au fost descoperite în anul 1925 sub pardoseala de scânduri, de către constructorul care se ocupa de restaurarea bisericii. La 27 martie 1925, acesta îi scria arhitectului Alexandru Referendaru, șeful Comisiunii Monumentelor Istorice – Secțiunea Oltenia: *„În mănăstirea Jitianu s-au găsit două morminte cu două plăci de piatră și inscripții foarte frumoase. Am comunicat și D-lui inginer la Balș. Rog comunicați dacă veniți mâine D-voastră”*[6]. La numai șapte ani de la descoperire, când biserica încă nu fusese redată cultului, pentru că nu se terminaseră lucrările la pictură, cele două morminte au fost profanate. În 1932, arhitectul Iancu Atanasescu, șeful Comisiunii Monumentelor Istorice – Secțiunea Oltenia, îl informa pe Nicolae Iorga, Președintele Comisiunii Monumentelor Istorice, că *„în noaptea de 18 spre 19 martie, răufăcători, prin chei potrivite, s'au introdus în biserica Mânăstirii Jitieanu Doljiu și servindu-se de instrumente tăioase, ca târnăcop și rangă, au ridicat pietrele mortuare ale ambelor morminte ce se aflau în pronaosul bisericii, iar după ce au spart bolțile de zidărie ale mormintelor, au împrăștiat tot conținutul lor pe pardosea. Una din pietre au deplasat-o alături de mormânt (cea de la apus), iar cea de la răsărit, neputând-o deplasa, au săpat sub ea și nemaiavând sprijin, s'a prăbușit în mormânt. Pe pardosea am găsit un morman de pământ amestecat cu cloțărie de cărămidă, iar în partea de răsărit o grămadă de oase rupte. Spre ușa intrării am găsit un craniu. Răufăcătorii nu au lăsat nici un corp delict, afară de un rest de țigară făcută de mână, ceva mai mult că pământul este scormonit pentru a distruge orice urmă lăsată de călcături. Fiind sesizat de cele întâmplate, împreună cu protoereul județului, ne-am transportat la fața locului, secondați fiind de șeful postului de jandarmi și de preotul paroh, cel ce a descoperit violarea mormintelor și am găsit cele constatate în alăturatul proces verbal. După terminarea formelor, am încuiat biserica cu cheia ei originală, punând sigiliu la ușă și predând biserica pe seama jandarmeriei și a primăriei. Având în vedere cele de mai sus, vă rog a dispune cele ce veți crede de cuviință”*[7]. În urma acestui eveniment, la 29 martie 1932, Comisiunea Monumentelor Istorice solicită Episcopiei Râmnicului să numească un paznic, pentru ca *„această biserică să nu mai fie expusă în viitor la neajunsuri și fapte de felul celor petrecute*

[5] Le mulțumesc părinților profesori Constantin Băjău și Mihai Ciurea de la Facultatea de Teologie din Craiova pentru ajutorul dat la traducerea acestei inscripții.
[6] Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dolj (SJAN Dolj), Fond *Comisia Monumentelor Istorice – Secțiunea Oltenia*, Dosarul 1/1925, f. 3.
[7] *Ibidem*, f. 28.

recent"[8]. Episcopia răspunde că nu are fondurile necesare pentru înființarea unui post de paznic[9]. La 30 mai 1932, Comisiunea Monumentelor Istorice revine cu solicitarea *„ca biserica fostei Mânăstiri Jitianu din comuna Balta-Verde, județul Dolj, să fie redată cultului, până ce vremuri mai bune vor permite terminarea picturii și pentru ca biserica să nu fie din nou expusă răufăcătorilor, să se trimită și un ieromonah pentru buna ei pază"*[10]. La 15 iunie 1932, după aproape șapte decenii de la secularizare, Episcopia reînființează Mânăstirea Jitianu, numindu-l în postul de îngrijitor pe ieromonahul Ioanichie Oancea de la Mânăstirea Cozia[11].

6. Pe două pisanii[12] (fig. 5):

†ACESTE RĂNDURI DE CASĂ SE SĂNTŬ DIN TEMELIE CU TOATĂ CHELTUIALA ȘI OSTENEALA S'AU FĂCUTŬ DE PREASFINȚIA SA PĂRINTELE ARHIMANDRITŬ KIR ANTHIMŬ A SFĂNTULUI PAVEL DE LA SFĂNTA GORA ȘI EGUMENŬ JITIANU, SPRE VECINICA POMENIRE. 1813

Cele două pisanii au fost ale caselor pe care le-a construit egumenul Antim pe laturile de nord și de sud ale incintei mânăstirii. Ambele cuprind același text. O pisanie a fost luată de Ștefan Ciuceanu la 3 mai 1912 și dusă la Muzeul Aman din Craiova, iar astăzi face parte din lapidariul Muzeului Olteniei. Cealaltă a fost descoperită de către arhitectul Iancu Atanasescu în august 1934, cu ocazia cercetărilor pe care le făcea la ruinele caselor, în vederea refacerii corpului de chilii de pe latura de nord. În scrisoarea prin care Iancu Atanasescu îl informează pe Nicolae Iorga de descoperirea făcută, menționează că *„inscripția se va îngloba în zidăria chiliilor în mod vizibil"*[13]. Din păcate, acest lucru nu s-a întâmplat, căci în 1948, Arhimandritul Teofil Niculescu, exarhul mânăstirilor din Arhiepiscopia Craiovei, îi scria Maicii Ermionia Cânda, stareța Mânăstirii Jitianu: *„Prea Cuvioasă Maică, vă facem poftire pentru ultima dată ca să luați măsurile cuvenite pentru buna păstrare și conservare a pisaniei vechilor chilii ce se aflâ și azi după 15 ani dela găsire aruncată și spartă lângă zidul de nord al bisericii acelei Sfinte Monastiri. Acela mai este singurul document istoric al fostelor chilii de odinioară și numai după acesta putem proba azi că a mai fost pe aci o așezare călugărească. Pentru aceasta veți lua înțelegere cu Dl. Arhitect eparhial"*[14]. Din păcate, astăzi se mai păstrează doar 3 fragmente din acea pisanie.

7. Pe un Evhologhion grecesc (Veneția, 1777) (fig. 6):

Să să știe că am scris eu Trandafir ficioru părintelui Grigorie eclisiarhul Jitiianu ca să să știe că am învățat pe dânsa la dascăl și am legat-o ca să [să]

---

[8] Adresa Comisiunii Monumentelor Istorice nr. 326/29.03.1932 (document neinventariat, aflat în arhiva Arhiepiscopiei Craiovei).

[9] Adresa Episcopiei Râmnicului nr. 3376/5.04.1932 (document neinventariat, aflat în arhiva Arhiepiscopiei Craiovei).

[10] Adresa Comisiunii Monumentelor Istorice nr. 436/23.05.1932 (document neinventariat, aflat în arhiva Arhiepiscopiei Craiovei).

[11] SJAN Dolj, Fond *Comisia Monumentelor Istorice – Secțiunea Oltenia*, Dosarul 1/1925, f. 30.

[12] Textul pisaniilor a mai fost publicat în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915*, București, 1916, p. 155; *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul XXVII, fasc. 81, 1934, p. 103; Dorel Bondoc, Aurelia Florescu, Simona Violeta Gheorghe, *Lapidariul Muzeului Olteniei Craiova,* Editura Sitech, Craiova, 2001, p. 15.

[13] SJAN Dolj, Fond *Comisia Monumentelor Istorice – Secțiunea Oltenia*, Dosarul 1/1925, f. 50.

[14] Adresa Arhiepiscopiei Craiovei nr. 6431/31.07.1948 (document neinventariat, aflat în arhiva Arhiepiscopiei Craiovei).

pomenească. De aceia mă rog fraților, cine va ceti să zică Dumnezeu să-l erte. 1827 avg[ust] 4.

• *Să [să] știe că și eu cel mai păcătos și zmerit Ioan log. din județul Gorj, satu Hobița ... Ioan Munteanu*

• *Să să știe că amŭ scrisŭ eu Costaiche log. De aceia mă rog fraților cine va ceti să zică Dumnezeu să-l erte. În zilele prealuminatului și preaînălțatului nostru Domnŭ Dumitru Grigorie Ghica Voivod. 1827 avg[ust] 4.*

• *Așijdelea și eu cel mai păcătos care mai jos îmi voi iscăli păcătosul nume. Și cine va ceti să zică Dumnezeu să-l erte și să-l izbăvească de păcatele sale. 1828 avg[ust] 4. Ioan cel mai păcătos*

• *Και εγω ο αμαρτολος σας ... αδελφι μου χριστιανοι αυτως ηθελε ... δινας αυτα τα γραμματα να πω το ο Θεος συγχορεση τον. 1831 φεβρ[ουαριου] 13*

• *Scris-am eu ... aici când m-am aflat slujind la l[eatul] 1837. Și cine va citi aci să-l erte Domnu nostru. Și voi și eu să mă erte pă mine păcătosul ca un om petrecând în lumea aceasta trecătoare. Și eu voi muri și ... va putrezi.*

• *Aceşte trei patru rânduri de slove să să știe că sântŭ scrise de mine Constandin Tițoi rânduitul iconomî la această sfântă m[ănăs]tire Jitiianu. Fraților ce aici veți ceti să ziceți tarii Dumnezeu să-i erte sufletu ... 1853 mai 24*

Fiind metoc al unei mânăstiri grecești, Mânăstirea Jitianu avea și ieromonahi greci, care foloseau cărți de cult în limba lor. Astfel de cărți sunt menționate în toate catagrafiile mânăstirii din secolul al XIX-lea[15]. Acest Evhologhion (Molitfelnic) este singura carte pe care mânăstirea o mai deține din perioada de dinainte de secularizare. Se păstrează într-o stare destul de bună, doar că 26 de file din mijloc au fost rupte. Însemnările, unele în limba română, iar altele în limba greacă, îi adresează cititorului de peste veacuri rugămintea de a zice pentru fiecare din cei care au scris acele rânduri *„Dumnezeu să-l ierte!”*.

8. Pe o condică[16]:

Născut în orașul Craiova, de nație român, Ioan Burența, intrat la logofeția M-rii Jitia l[eatul] 1839, am mers l[eatul] 1848 iul[ie]-ap[rilie] în Sremŭ, când s-au început constituția și a venit ruși, turci și nemți în Țara Românească de-înpreună cu ruși, holera boalei fiind și lăcuste într-acest județ multe. Să mă pomeniți fraților. Igumen fiind Pă[rintele] Arh[imandrit] Dorotei, de la l[eatul] 1828 la acest sf[ânt] locași, iar iconom Petru Badea, de nație român.

9. Pe un Potir și pe un Disc (fig. 7):

S'AU FĂCUT DE PĂRINTELE ARH. DOROTHEI JITIIANU. 1852 SEPTEMBER 7. IK 13

Aceste sfinte vase au fost dăruite mânăstirii de către Arhimandritul Dorotei, în 1852, cu prilejul amplelor lucrări de restaurare și consolidare a bisericii și de refacere

[15] Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond *Catastișe mănăstirești,* Dosarul 51/1823; *Idem*, Fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice*, Dosarele 378/1860, 986/1864 și 1149/1864.

[16] Este vorba de Condica Mânăstirii Jitianu, scrisă de Dionisie Ecleziarhul în anul 1793 și aflată în prezent la Arhivele Naționale din București (Manuscrisul 453). Îi mulțumesc domnului profesor Petronel Zahariuc de la Facultatea de Istorie din Iași pentru ajutorul dat în deslușirea acestei însemnări.

a picturii. Sunt confecționate din argint aurit, turnat, traforat, cizelat, incizat și punctat și se află în posesia mânăstirii. IK sunt inițialele meșterului argintar.

10. Pisania bisericii din 1853[17]:

Această Sf. Monastire Jitianu unde să prăsnuește hramul Sf. Dimitrie s'au făcut din temelie de Doamna Bălașa a lui Costandin Vv. cel Bătrân, însă după trecere de timp s'au surpat și neavând călugării unde să meargă s'au apucat popa Luca egumenul de la Sfetagora de o au dres și rămâind neisprăvită jupăn Pătru Obedeanu vel armaș s'au apucat și au săvârșit-o, înfrumusețând-o cu zugrăveală, odăjdii și altele. În zilele domniei lui Io Costandin Basarab Vv. Brâncoveanu. Anul 1651.

Iar la anul 1852, Cuvioșia sa Arhimandritul Dorotei, egumenul Monastirii Jitianu o a reparat și s'au zugrăvit dupe cum se vede. În zilele Prea Înălțatului nostru Domn Barbu Dimitrie Știrbey Vv. și supt arhipăstoria episcopului al Râmnicului D. D. Calinic.

1853 iunie 10.
Zugrav
C. Petrescu

Această pisanie a fost zugrăvită în 1853 pe latura de răsărit a peretelui despărțitor dintre pronaos și naos, dar în anul 1932 a fost schimbată. Aflăm din textul acestei pisanii că biserica (nu mânăstirea) este ctitoria Doamnei Bălașa, soția domnitorului Constantin cel Bătrân (Șerban). După o vreme, a avut nevoie de reparații. Acestea au fost începute de egumenul Luca de la Sfetagora (mai exact, de la Mânăstirea Sf. Pavel din Muntele Athos, căreia Mânăstirea Jitianu îi era metoc) și terminate de vel armaș Petru Obedeanu, în zilele domnitorului Constantin Basarab Brâncoveanu. Anul 1651 este greșit. Știm din alte surse[18] că motivul pentru care lucrările au fost finalizate de Petru Obedeanu a fost moartea egumenului Luca. Ultimul document al Mânăstirii Jitianu în care este menționat egumenul Luca datează din 15 martie 1711[19], iar următorul egumen apare în documente începând cu 6 martie 1712[20]. Prin urmare, Luca a murit cândva între martie 1711 şi martie 1712, interval de timp în care se vor fi terminat și lucrările finanțate de Petru Obedeanu.

Aflăm mai departe că în anul 1852 biserica a fost reparată de către Arhimandritul Dorotei, iar cu această ocazie s-a realizat o nouă pictură, care se mai păstrează și astăzi pe jumătatea inferioară a pereților bisericii. În versiunea pisaniei care ne-a rămas de la preotul Constantin Marinescu este menționat numele pictorului

[17] Textul pisaniei a mai fost publicat, dar incomplet și cu foarte multe greșeli, de Constantin Obedeanu (*Arhivele Olteniei*, anul VI (1925), nr. 17, p. 8; *Arhivele Olteniei*, anul VI (1927), nr. 29-30, p. 68) și de Virgil Drăghiceanu (*Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul XXVII, fasc. 81, 1934, p. 103). Noi îl redăm aici după două versiuni inedite, ce a lui Dimitrie Papazoglu (Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Manuscrisul 729*, f. 11-11v) și cea a preotului Constantin Marinescu (Arhiva Institutului Național al Patrimoniului, Fondul *Comisiunea Monumentelor Istorice*, Dosarul 137, f. 2; Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dolj, Fond *Comisia Monumentelor Istorice – Secțiunea Oltenia*, Dosarul 1/1925, f. 32).

[18] *Delă pentru mânăstirile şi bisericile câte sânt în coprinsul acestei plăşi şi de cine sânt zidite – 1838* în revista *Oltenia*, nr. 9/1941, p. 129.

[19] Florin Marinescu, *Ρουμανικά έγγραφα του Αγίου Όρους Αρχείο Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου*, Atena, 2002, Documentul nr. 110, p. 102.

[20] *Ibidem*, Documentul nr. 112, p. 103.

Costache Petrescu. Însă, credem că la realizarea picturii a participat și Pătru Zugravu, căci amândoi fuseseră tocmiți de către același Arhimandrit Dorotei pentru a zugrăvi din nou și biserica de la Ciutura, metoc al Mânăstirii Jitianu, cu numai un an în urmă, în 1851. Probabil că locul din pisanie unde era trecut numele lui Pătru Zugravu era deteriorat, iar preotul Constantin Marinescu nu a mai deslușit decât cuvântul „zugrav”. Costache Petrescu n-ar fi putut să execute de unul singur cei 1000 de metri pătrați de pictură de la Jitianu, mai ales că în același an, 1852, pictase și bolnița Mânăstirii Sadova[21]. Lucrările s-au încheiat în zilele domniei lui Barbu Știrbey și ale arhipăstoririi Sf. Calinic, episcopul Râmnicului, care, mai mult ca sigur, este cel care a sfințit biserica, la 10 iunie 1853. Facem această afirmație din două considerente: în primul rând, în acea perioadă, Sf. Calinic își avea reședința la Craiova, iar în al doilea rând, se afla în relații foarte bune cu Arhimandritul Dorotei, după cum ne demonstrează corespondența dintre cei doi.

11. Pe un Penticostar:

M. Marinescu, cântăreț din B[alta] Verde, intrat la 1 Iulie, anul 1912, fost absolvent al Școalei de cântăreți din Craiova și am termenat cursul Școalei pe ziua de 1 Iunie 1912.

M. Marinescu, fiul D-lui Marin Ghiță din Balta Verde, din care nenorocul și scurtarea zilelor și mutarea vieții către Tatăl, la Împărăția cerului, și-a dat sfârșitul pe ziua de 11 August, anul 1911, lăsând regrete eterne la întreaga familie. Fie-i țărâna ușoară. Ear eu, fiul lui, îl voi plânge veșnic și neîncetat. 4 aprilie 1915.

***

Fiți înțălepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii. Preot Eugen Stroescu, azi, 19 iunie 1932.

12. Pisania bisericii din 1932:

Zidită a fost din temelie această sfântă și dumnezeiască biserică să fie altar de închinare în zilele, cu cheltuiala și ostenelele Voevodului Țării Valahiei Constantin Basarab[22] Cârnul, în anii dela Hristos Domnul și Stăpânul 1654-1658. Întru început fost-a Mănăstirea Jitianului purtătoare a hramului Marelui Mucenic și stegar al Domnului Dimitrie.

În zilele noastre, între anii 1920-1932 s'a refăcut cu ajutorul lui Dumnezeu, munca, stăruința și cheltuiala Comis. Monumentelor Istorice din București, a Comitetului de refacere Dolj, Prefectura Dolj, precum și a locuitorilor creștini din satele Balta Verde și Braniștea, Domnitorul României pentru hotare întregite fiind Ferdinand I Rege. În scaunul Episcopiei Râmnicului Noului Severin, Episcop și Stăpân al turmei credincioase și de Dumnezeu temătoare D. D. Vartolomei.

[21] Conform pisaniei bolniței Mânăstirii Sadova.

[22] Constantin Șerban nu și-a însușit niciodată acest nume, ci l-a folosit pe cel al tatălui său biologic, domnitorul Radu *Șerban*. Cel care semna în documente cu numele de *Constantin Basarab* avea să domnească 30 de ani mai târziu (Constantin Brâncoveanu). Chiar dacă domnitorul Constantin Șerban avea tot dreptul să folosească numele de *Basarab*, pentru că, prin tatăl său, se înrudea cu Craioveștii și cu Neagoe *Basarab*, totuși, nu a făcut-o (poate și din cauza relațiilor foarte proaste pe care le-a avut cu predecesorul său, care purtase acest nume). Prin urmare, este inexplicabilă „încăpățânarea” unora de a-i atribui lui Constantin Șerban numele de *Basarab*.

Președinte al Comisiunei Monumentelor Istorice în acești ani a fost profesorul N. Iorga, iar director N. Ghica-Budești. 13 noemvrie 1932

Preot Titus Locusteanu

Pisania este zugrăvită pe latura de răsărit a peretelui despărțitor dintre pronaos și naos, între portretele ctitorilor, chiar pe locul celei de la 1853. Noua pisanie îi atribuie meritul zidirii bisericii domnitorului Constantin Șerban, iar pe Doamna Bălașa nici n-o pomenește. Este greu de înțeles de ce a făcut preotul Titus Locusteanu această schimbare, în condițiile în care toate izvoarele istorice arată că biserica Mânăstirii Jitianu este ctitoria Doamnei Bălașa și nu există nicio dovadă privind implicarea soțului său în construirea bisericii. Aducem ca argumente piatra de mormânt a Doamnei (*„fost-au şi Mănăstirii Jitiianului ziditoare”*[23]), Jurnalul de călătorie al lui Paul din Alep (*„Răposata doamnă* [Bălaşa] *a lăsat cu limbă de moarte să se înalţe biserică nouă şi acum se lucrează la zidirea ei”*[24]), Letopiseţul cantacuzinesc (*„Şi Doamna lui Bălaşa au făcut o mănăstire ce să cheamă Jitiianul, den sus de Craiova, lângă Jiiu”*[25]), Condica Mânăstirii Jitianu din anul 1741 (*„care mănăstire iaste zidită din temelia ei de Doamna Bălaşa, ce-au fost Doamna răposatului Constandin Vodă cel Bătrân”* [26]) şi numeroase hrisoave, precum cel al domnitorului Ştefan Cantacuzino de la 1714 (*„Sfintei şi dumnezeieştii mănăstiri Jitiianu ot sud. Dolj, care iaste zidită şi înălţată din temelia ei de răposata Doamna Bălaşa a Domniei Sale, răposatului Constantin Voevod cel Bătrân”* [27]).

Nu a fost inclus în pisanie numele pictorului Gustav Nill, cel care s-a ocupat de restaurarea și refacerea picturii între anii 1927 și 1932[28].

13. Pe o Evanghelie (București, 1923)[29]:

- la începutul cărții:

Această sfântă Evanghelie a fost adusă în biserică în anul 1932 Noembrie 13, odată cu sfințirea bisericii, săvârșită de P. C. Arhimandrit Efrem Enăcescu. Reparația s'a terminat în timpul păstorirei mele, când am muncit f. mult pentru redeschiderea acestui sfânt locaș, închis de 20 ani.

Paroh, Preot Titus I. Locusteanu,
licențiat în teologie

Însă din anul 1934, această biserică a fost refăcută iarăși în mânăstire, de maici, nu de călugări, cum a fost între anii 1654-1860 la secularizare[30].

[23] Nicolae Iorga, *Inscripţii din bisericile României I*, Bucureşti, 1905, p. 110.

[24] Paul din Alep, *Jurnal de călătorie în Moldova și Valahia,* Studiu introductiv, ediția manuscrisului arab, traducere în limba română, note şi indici de Ioana Feodorov, Editura Academiei Române şi Editura Istros a Muzeului Brăilei, Bucureşti şi Brăila, 2014, p. 372.

[25] *Istoria Țării Românești (Letopisețul Cantacuzinesc),* ediție critică de C. Grecescu și D. Simonescu, Ediura Academiei Republicii Populare Romîne, București, 1960, p. 119.

[26] ANIC, *Manuscrisul 723*, f. 486.

[27] ANIC, *Manuscrisul 453*, f. 5.

[28] Arhiva Institutului Național al Patrimoniului, Fondul *Comisiunea Monumentelor Istorice*, Dosarul 137, f. 44, 48, 76, 80.

[29] Aflată în posesia mânăstirii.

[30] De fapt, Mânăstirea Jitianu a fost întemeiată la sfârșitul secolului al XVI-lea, desființată în 1864 și reînființată în 1933.

Cel ce va avea dorința a afla trecutul acestui sfânt locaș, să cerceteze biblioteca facultății de Teologie din București și va găsi teza mea de Licență, al cărei subiect a fost „Mânăstirea Jitia”, susținută la 28 iunie 1933[31].

Plecat dela această parohie la 1 Aprilie 1935, la parohia Brabeți – Doljiu.

- la sfârșitul cărții:

Adusă în biserică, această Sf. Evanghelie, de mine, în anul 1932, adică odată cu sfințirea bisericii la 13 n-brie (reparație făcută prin munca mea[32]*).*

Preot Titus I. Locusteanu
Licențiat în Teologie, născut în com. Locusteni (Brabeți), Dolj,
în an. 1906 Iulie 8, tată preot.

14. Pe o candelă de alamă:

Donat de fam. I. Păunescu. 13 Noemb. 1932. Craiova

15. Pe o icoană a Sf. Nicolae:

Donată de Dna. Maria Căpit. Chirițescu. Pitești.
Gh. Tudor – Craiova

16. Pe o icoană reprezentând Adormirea Maicii Domnului:

Donată de familia Căpitan C. Păcuraru. Craiova

17. Pe o cruce de marmură:

În memoria eroului căpitan DUMBRAVĂ CANTEMIR, mort pentru Țară la Pimen-Tscernii, la 3 dec. 1942 și a tuturor eroilor din această Comună.

Fondator Dna. Emilia căpitan Dumbravă

18. Pe o Evanghelie (București, 1941):

În zilele Înalt Prea Sfinției Sale, [Înalt] Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al Olteniei, Râmnicului și Severniului, Nifon Criveanu

S-a dăruit această sfântă Evanghelie Sf. Mănăstiri Jitianu, Dolj, de către binecredincioasa familie Dumitru și Constanța Ștefănescu din satul Braniște, în anul 1943, la 24 Decembrie, ca drept recunoștință și mulțumită lui Dumnezeu pentru binefacerea ce a făcut, ocrotind pre fiul lor, Căpitanul Costică Ștefănescu, care au activat în război fără nici o întrerupere de pe front doi ani și jumătate, ca Dumnezeu care pentru mântuirea lumii S-a pogorât din cer, luând chip omenesc, s-a născut în eslea dobitoacelor, să le fie și pe viitor ocrotitor și purtător de grije, rugându-se pentru ei Maicile viețuitoare aci în Sf. Mănăstire, sub conducerea Monahiei Fevronia Miclăuș, venită dela Sf. Mănăstire Sărăcinești – Vâlcea, încă cu 5 călugărițe la data de 25 august 1933, pentru reînființarea acestei Sf. Mănăstiri, acum având al 11-lea an de stăreție. Ca Preoți deservenți ai Mănăstirii în prezent fiind Pr.Constantin Mâșiulescu, licențiat în Teologie, Pr. Teodor Tilea, licențiat în

[31] Biblioteca Facultății de Teologie din București nu mai deține această teză de licență.
[32] De fapt, reparațiile au început în anul 1920, așa cum spune și pisania, iar Titus Locusteanu a fost numit preot pe seama bisericii de la Jitianu abia în 1930.

Teologie, Diaconul Tănasă Niculescu, licențiat în Teologie, iar ca preot al Parohiei Balta Verde fiind Preotul Ioan Locusteanu.

Superioara Sf. Mânăstiri
Fevronia Miclăuș

19. Pe o cruce de lemn cu postament, aflată în spatele Sfintei Mese:
Donată de Ana, Mihail și Angela Spiratos și Maria. 1945.

20. Pe o icoană a Maicii Domnului:
Această sfântă icoană, dăruită de familia Drăguț farmacist Sf. Mânăstiri Jitianu. București, 16 ianuarie 1956. Gheorghe, Ecaterina, Georgeta, Elena, Ana, Ioan, George, Nicolae, Mihai, Bucura cu fiii, Maria, Viorica, Lucreția, Aurica, Nicolae, Cleopatra.

21. Pisania bisericii din 1989:
Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh s-a restaurat și consolidat această sfîntă biserică cu hramul „Sf. M. Mc. Dimitrie" grav deteriorată în urma cutremurului din 4 martie 1977, în cursul anilor 1978-1979. Pictura a fost restaurată, iar cea din pridvor a fost executată din nou de pictorul Dan Neamu, în anii 1988-1989, prin grija și stăruința IPS Dr. Nestor Vornicescu, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei. S-a sfințit această sfîntă biserică de către IPS Dr. Nestor Vornicescu, în ziua de 20 iul. 1989.

Binecuvîntează, Doamne, pe cei ce iubesc podoaba casei Tale!

Pisania este zugrăvită în pronaos, deasupra ușii de intrare în biserică. Nu cunoaștem motivul pentru care numele pictorului Nicolae Sava nu a fost trecut în pisanie, deși implicarea lui în refacerea picturii a rămas consemnată atât în procesul verbal de recepție a lucrărior[33], cât și în cuvântarea rostită de Mitropolitul Nestor la slujba de resfințire a bisericii din 20 iulie 1989[34].

[33] Document aflat în posesia mânăstirii.
[34] Arhim. Vincențiu, *Slujba de sfințire a bisericii Sfintei Mănăstiri Jitianu – Craiova*, în *Mitropolia Olteniei*, anul XLI, nr. 4, iulie-august 1989, p. 120-121.

Fig. 1 - piatra de mormânt a jupânului Luca cupețul (1732/1733)

Fig. 2 - crucea meșterului pietrar Martin (1736/1737)

Fig. 3 - icoana Sf. Dimitrie, cu inscripția în lb. greacă (1795).

Fig. 4 - piatra de mormânt a jupânesei Păuna (1797).

Fig. 5 - pisaniile chiliilor de la 1813. Pisania de sus se află la Muzeul Olteniei din Craiova, iar cele trei fragmente de jos se află la Mânăstirea Jitianu.

Fig. 7 - Sfinte vase dăruite de Arhimandritul Dorotei (1852).